

Отримано: 27 лютого 2020 р.

Прорецензовано: 02 березня 2020 р.

Прийнято до друку: 05 березня 2020 р.

e-mail: milaha7432@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2020-16(44)-25-29

Волкова М. В. Сучасні технології системи управління операційною діяльністю промислового підприємства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 25–29.

УДК: 658.5.01

JEL-класифікація: P21

Волкова Міліця В'ячеславівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

**СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

У статті проведено узагальнення теоретичних основ операційного менеджменту та розроблено практичні рекомендації щодо використання сучасних технологій управління операційною діяльністю промислових підприємств. З'ясовано, що операційна система є однією з найважливіших систем підприємства, досконале взаємодія елементів якої є запорукою ефективної його діяльності. Зроблено висновок, що систему управління операційною діяльністю підприємства можна розглядати у вигляді чотирьох взаємозв'язаних функцій: планування, організації, мотивації та контролю, які у свою чергу можна вважати технологіями управління, які сприяють удосконаленню та розвитку операційного менеджменту та дозволяють визначити інтегральний показник якості рівня системи управління операційною діяльністю промислового підприємства.

Ключові слова: сучасні технології, система управління, операційна діяльність, промислове підприємство, організація.

Волкова Милиця Вячеславовна

кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и публичного администрирования,
Харковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

**СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ
ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ**

В статье проведено обобщение теоретических основ операционного менеджмента и разработаны практические рекомендации по использованию современных технологий управления операционной деятельностью промышленных предприятий. Выяснено, что операционная система является одной из важнейших систем предприятия, совершенное взаимодействие элементов которой является залогом эффективной его деятельности. Сделан вывод, что система управления операционной деятельностью предприятия можно рассматривать в виде четырех взаимосвязанных функций: планирования, организации, мотивации и контроля, которые в свою очередь можно считать технологиями управления, способствующих совершенствованию и развитию операционного менеджмента и позволяющих определить интегральный показатель качества уровня системы управления операционной деятельностью промышленного предприятия.

Ключевые слова: современные технологии, система управления, операционная деятельность, промышленное предприятие, организация.

Milytsya Volkova,

candidate of economic sciences, associate professor,
associate professor at the department of management and public administration,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**MODERN TECHNOLOGIES OF THE INDUSTRIAL
ENTERPRISE OPERATING ACTIVITY MANAGEMENT SYSTEM**

The article summarizes the theoretical foundations of operational management and develops practical recommendations for the use of modern technologies for managing the industrial enterprises' operational activity. It was found that the operating system is one of the most important systems of the enterprise, the effective interaction of its elements is the key to effective operation in general. The main task of operational management is the construction and development of modern management systems that would be able to ensure the implementation of certain actions and processes to gain economic effect from the functioning of the enterprise's operating system. It is stated that the process of managing operational activities consists of four interrelated functions: planning, organization, motivation and control. The functional structure of the operating (production) system of an industrial enterprise is presented. The interrelation of conditions for the informational support of

the industrial enterprise's operational activity planning was given. The role of management system's organization in terms of industrial enterprise's operational activity, providing coordination of actions of specialists from different divisions in the management apparatus and ensuring ordering of industrial production development, is emphasized. It was noted that the motivation of the enterprise's employees as a function of management and a component of industrial enterprise's operational activity managing technology has certain features. It was concluded that the introduction of a controlling system at industrial enterprises of Ukraine will allow to increase the efficiency of the whole process of managing their economic activity. It is suggested to use the integral indicator for estimating industrial enterprise's operational activity management level. Attention is drawn to the fact that, defining the place and role of the operational management system of industrial enterprises in the work, all the basic functions of management need to be specified and presented in the form of modern technologies of the management system and planning of operational activities of economic entities should be carried out to solve extraordinary and complex problems: Imperfect methods of operational planning, neglect of factors of uncertainty of economic environment, lack of interconnections of the operational system management of industrial enterprises with production and technological processes. It is concluded that the enterprise operating management system can be considered in the form of four interrelated functions: planning, organization, motivation and control, which in turn can be considered management technologies that contribute to the improvement and development of operational management and allow to determine the integral indicator of the quality level systems of industrial enterprise's operational activity management.

Keywords: modern technologies, management system, operational activity, industrial enterprise, organization.

Постановка проблеми. Операційна система є однією з найважливіших систем підприємства, досконала взаємодія елементів якої є запорукою ефективності його діяльності. Вона є фундаментом для виробничо-господарської діяльності сучасної організації, особливо для промислового виробництва, яке на сьогоднішній день потребує модернізації та оновлення.

Тобто, структурна модернізація промислового комплексу України є чинником формування нової моделі розвитку промисловості, яка матиме потенціал довгострокового, динамічного зростання, на базі як ендогенних, так і екзогенних факторів, які дозволяють у майбутньому вирішувати завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної промислової продукції [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням застосування та розвитку операційного менеджменту, як окремого виду менеджменту приділено багато праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: В. Білявський [2], В. Василенко [3], І. Гевко [4], Л. Геллоуей [5], В. Козловський [6], І. Олійник [7], О. Сумець [8], О. Яременко [9] та ін. Але ряд питань щодо використання сучасних технологій управління в операційній діяльності промислових підприємств України потребують уточнення та опрацювання.

Метою статті узагальнення теоретичних основ операційного менеджменту та розробка практичних рекомендацій щодо використання сучасних технологій управління операційною діяльністю промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вже традиційно операційний менеджмент прийнято вважати пов'язаним першочергово з виробничою діяльністю чи фізичними змінами при виробництві товарів. Отже, найчастіше операційний менеджмент визначається як діяльність пов'язана з управлінням процесами придбання сировини, її перетворення в готовий товар і постачання даного товару покупцю [10].

Основним завданням операційного менеджменту є побудова та розвиток сучасних управлінських систем, які б були в змозі забезпечувати виконання певних дій та процесів для отримання економічного ефекту від функціонування операційної системи підприємства.

Операції є фундаментальною основою діяльності організації, під якими розуміються процеси, методи, заходи та дії практичного характеру, які спрямовані на досягнення конкретних цілей. Основними видами діяльності, які можна розуміти як операції є:

- 1) виробництво – процес, що передбачає перетворення сировини на кінцевий продукт;
- 2) поставка кінцевого продукту (товару) споживачам;
- 3) транспортування (переміщення) продуктів та людей з одного місця в інше;
- 4) обслуговування товару.

Функціональна структура операційної (виробничої) системи промислового підприємства має наступний вигляд (рис. 1).

Процес управління операційною діяльністю складається з чотирьох взаємозв'язаних функцій: планування, організації, мотивації та контролю [12].

Планування операційної діяльності підприємства з одного боку є однією з функцій менеджменту, з іншого боку це потужна управлінська технологія, яка дає можливість формалізувати стратегічні цілі підприємства та конкретизувати дії з їх реалізації.

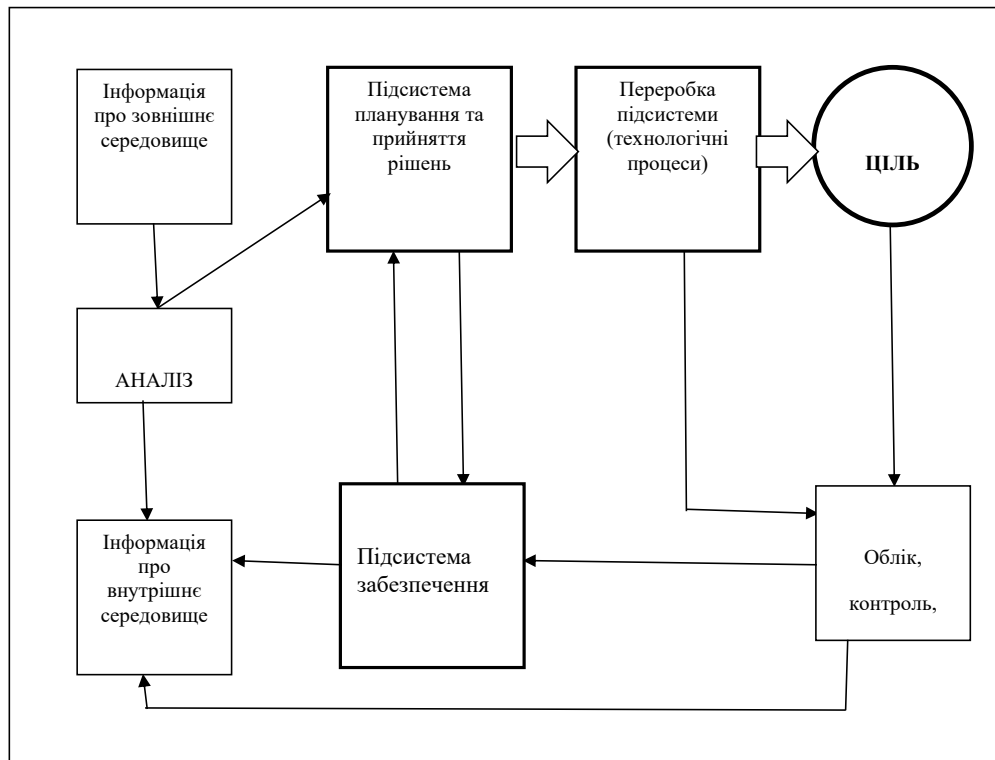

Рис. 1. Функціональна структура операційної (виробничої) системи промислового підприємства (узагальнено автором на основі [11])

Основою планування є інформаційне забезпечення. Взагалі, якісне інформаційне забезпечення системи управління операційною діяльністю промислового підприємства є найголовнішим фактором ефективності всієї системи управління, та зокрема планування діяльності операційної (виробничої) системи.

У загальному вигляді взаємозв'язок умов інформаційного забезпечення планування операційної діяльності промислового підприємства можна записати як:

$$I_k \rightarrow C_{пл} \rightarrow X_i \rightarrow D_{пр} \rightarrow \Pi_{зо} \rightarrow T_{oi}, \quad (1)$$

де I_k – інтереси користувачів інформації;

$C_{пл}$ – цілі планового процесу;

X_i – характеристика інформації, яка використовується для розробки планів;

$D_{пр}$ – пріоритетні джерела отримання інформації;

$\Pi_{зо}$ – принципи збирання й обробки інформації;

T_{oi} – технології обробки інформації.

Організація системи управління операційною діяльністю промислового підприємства передбачає узгодження дій спеціалістів різних підрозділів в апараті управління та забезпечення впорядкування створення промислової продукції. Тобто, організація системи управління операційною діяльністю промислового підприємства складається з операційного управління виробництвом та управління результативністю виробничої системи.

Мотивація працівників підприємства, як функція менеджменту та складова технології управління операційною діяльністю промислового підприємства має певні особливості, які пов'язані із використанням наступних основних підходів:

1. Використання стратегічного підходу до формування оптимальної чисельності персоналу з урахуванням перспектив розвитку підприємства.
2. Відповідність методів формування персоналу принципам кадрової стратегії та політики підприємства.
3. Визначення потреб у персоналі виходячи із принципу відповідності професійно-кваліфікаційних вимог кожної посади.
4. Реалізація політики підвищення кваліфікації персоналу та його освіти.

5. Забезпечення відповідності умов працедавця вимогам певних кваліфікаційних груп працівників, що склалися на ринку праці [13].

Контроль, як функція менеджменту та одна з технологій системи управління операційною діяльністю промислового підприємства повинен забезпечувати достовірність інформації, яка є у розпорядженні керівництва підприємства та виявляти відхилення результатів діяльності структурних підрозділів від встановлених параметрів та норм.

Контроль є останнім етапом реалізації функції управління, що його забезпечує, завершуючи черговий цикл обороту функцій і готуючи основу для постановки нових цілей і відповідних їм завдань, виходячи з зміненого стану керованого об'єкта (організації) [14].

Функції контролінгу у системі управління операційною діяльністю промислового підприємства покликана підтримувати стан впорядкованості та узгодженості дій елементів операційної системи в цілому і здійснювати контроль (спостереження) за ефективною взаємодією усіх пов'язаних ланок суб'єкта господарювання.

Контролінг, як функція менеджменту має певні особливості, які пов'язані із витратами на постановку системи контролінгу, які складаються, в основному, з витрат на модернізацію (побудову) системи управлінського обліку й бюджетування на промисловому підприємстві, витрат на модернізацію інформаційних систем, додаткових витрат на виплату винагороди співробітникам за додатковий обсяг робіт, витрат на послуги притягнутих фахівців (контролерів), витрат на навчання співробітників [15].

Оцінка ефективності роботи відділу контролінгу на промисловому підприємстві – складний процес, оскільки дана служба є центром витрат. Критерії оцінки ефективності роботи можна розділити на три групи:

I група. Підвищення ефективності роботи промислових підприємств галузі за параметрами, які були цільовими й досягнуті завдяки функціонуванню відділу контролінгу (наприклад, зниження собівартості продукції);

II група. Кількісні показники, що побічно дозволяють оцінити роботу контролера (наприклад, кількість запитів споживачів продукції, оброблених контролерами, наявність арифметичних помилок і неточностей у розрахунках);

III група. Виконання поставлених перед відділом завдань (наприклад, створення системи управлінського обліку).

У загальному вигляді оцінка ефективності діяльності підрозділу контролінгу на промисловому підприємстві повинна бути побудована на основі експертної оцінки певних гру експертів та включати наступні питання:

- готовність процесу формування методологічних основ системи управлінського обліку підприємства;
- готовність системи управлінського обліку щодо укомплектування програмним забезпеченням;
- спроможність існуючої системи управлінського обліку в цілому забезпечити необхідною інформацією менеджерів підприємства.

Впровадження на промислових підприємствах системи контролінгу дозволяє підвищити ефективність усього процесу управління їх економічною діяльністю. Можна із упевненістю затверджувати, що при порівняно невеликих витратах вітчизняні організації можуть одержати у своє розпорядження спеціалізовану, системно-організовану інформацію для оперативного й стратегічного управління та планування.

Таким чином, із впровадженням системи контролінгу в систему управління операційною діяльністю промислових підприємств менеджмент господарюючого суб'єкта одержують сукупність сучасних методів і інструментів менеджменту, необхідних для передбачення майбутніх погроз і досягнення прогнозованих перспектив на основі контролю та адаптації операційної системи до мінливого зовнішнього середовища.

Інтегральний показник оцінки рівня системи управління операційною діяльністю промислового підприємства, на думку автора, повинен враховувати фактори зовнішнього оточення господарюючого суб'єкта та мати наступний вигляд:

$$I_{\text{СУОДми}} = \sum \Pi_{\text{ОДми}} W_i, \quad (2)$$

де $\Pi_{\text{ОДми}}$ – показники операційної діяльності промислового підприємства;

W_i – вагомість окремих функцій управління.

Вагомість окремих функцій управління визначається за формулою:

$$W_i = F_{\text{пл}} + F_{\text{орг}} + F_{\text{м}} + F_{\text{к}}, \quad (3)$$

де $F_{пл}$ – планування операційної діяльності господарюючого суб'єкта;

$F_{орг}$ – організація операційної діяльності господарюючого суб'єкта;

$F_{м}$ – мотивація персоналу щодо управління операційною діяльністю господарюючого суб'єкта;

$F_{к}$ – контроль системи управління операційною діяльністю господарюючого суб'єкта.

Визначаючи місце та роль системи управління операційною діяльністю промислових підприємств було конкретизовані всі основні функції менеджменту та представлено їх у вигляді сучасних технологій системи управління та планування операційної діяльності суб'єктів господарювання для вирішення неординарних та складних проблем, пов'язаних із недосконалістю методів оперативного планування, неврахування факторів невизначеності економічного середовища, відсутністю взаємозв'язків системи операційного менеджменту промислових підприємств з виробничими та технологічними процесами.

Висновки. На основі проведеного дослідження зроблено висновок, що систему управління операційною діяльністю підприємства можна розглядати у вигляді чотирьох взаємозв'язаних функцій: планування, організації, мотивації та контролю, які у свою чергу можна вважати технологіями управління, які сприяють удосконаленню та розвитку операційного менеджменту та дозволяють визначити інтегральний показник якості рівня системи управління операційною діяльністю промислового підприємства.

Перспективою подальших досліджень має бути розробка економіко-математичної моделі управління операційною діяльністю промислових підприємств України.

Література:

1. Кондратенко Н.О. Сучасні тенденції розвитку промислового комплексу України. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2018. Вип. 2(1). С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdpu_2018_2%281%29__18/
2. Білявський В. Характеристика теоретико-методологічних засад управління системою операційного менеджменту. *Торгівля та ринок України*. 2013. Вип. 36. С. 16–24.
3. Василенко В. А., Ткаченко Т. І. Виробничий (операційний) менеджмент: навч. посібник. Київ: ЦНЛ, 2003. 532 с.
4. Гевко І. Б. Операційний менеджмент: навч. посібник. Київ: Кондор, 2005. 228 с.
5. Гэлловэй Л. Операционный менеджмент: принципы и практика: пер. с англ. Санкт-Петербург: ПИТЕР, 2001. 320 с. 5.
6. Козловский В. А., Маркина Т. В., Макаров В. М. Производственный и операционный менеджмент: учебник. Санкт-Петербург: Специальная литература, 1998. 455 с.
7. Олійник І. А., Пасічник В. Г., Романчиков В. І., Акіліна О. В. Операційний менеджмент: навч. посібник. Київ: ЦНЛ, 2006. 160 с.
8. Сумець О. М., Черкашина М. В. Операційний менеджмент: монографія. Харків: Міськдрук, 2013. 152 с.
9. Яременко О. Л., Сумець А. М. Операционный менеджмент: учебник. Харьков: Фолио, 2002. 231 с.
10. Гірняк О. С. Менеджмент: теоретичні основи і практикум. Київ: 2003. 336 с.
11. Гриньова В. М. Операційна діяльність сучасних підприємств машинобудування: кол. моногр. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 220 с.
12. Фахутдинов Р. А. Производственный менеджмент. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 491 с.
13. Балабанова Л. В., Воробьева Е. К. Управление персоналом на основе маркетинга: монография. Донецк: ДонГУЭТ, 2004. 212 с.
14. Менеджмент: навчальний посібник. У 2 т. Т. 1. Загальний менеджмент / рук. авт. кол. С. Ф. Поважний. 3-тє вид., перероб. та доп. Донецьк: ДонДУУ, 2012. 331 с.
15. Гусев В. О. Інноваційна діяльність в Україні у світових координатах розвитку. *Статистика України*. 2003. № 3. С. 40–45.